

DALGÅRD.

De månghundraåriga byarna i själva mörsilbygden var västerifrån Bye, Myckelgård, Äggen och en storgård, Åsan, längst i öster. Bonden, trävaruhandlaren och förre riksdagsmannen Gustaf Eriksson, ägare av hemmanet Nedre Myckelgård, handlaren och riksdagsmannen Olof Walter i Äggen, vilken tagit undan mark vid sin försäljning 1892 av sitt hemman i Äggen, samt bonden Rickard Eliasson, ägare av hemmanet Västeräggen, tillhandhöll och försålde mark för uppbyggnaden av Mörsils stationssamhälle.

På Länsstyrelsen anmodan förrättades tomtregleringen för Mörsils stationssamhälle genom att markägarna och dåvarande tomtägare samlades 22 aug. 1898 på Hotell Dalgårds gästgiveri i Mörsil och tog beslut därom. Några byggnader hade då redan uppförts på regleringsmarken. Från Myckelgårds skattehemman avstyckades 16 tomter om en kvadratref (882 kvadratmeter), det s. k. västra tomtsystemet. Tomterna köptes av Mörsils kommun och av privata köpare. Det rikliga flödet av köpebrev och lagfartsbevis uppvisar åtskilliga märkliga köpe- och försäljningskonstruktioner.

Tomten Myckelgård 1:21, i gamla jordregistret också betecknad med namnet Dalgård, var belägen i kvarteret n:o 1, d. v. s. i sydöstligaste hörnet av västra tomtsystemet. Övriga tomter i kvarteret, Myckelgård 1:19 norr om Dalgård, hade därtill beteckningen Daltorp, Myckelgård 1:18 - öster om Daltorp hade beteckningen Humblegård (efter ägaren N. M. Humble) och Myckelgård 1:20 - öster om Dalgård - hade beteckningen Dalhem.

Kvarteret, beläget mitt i samhället intill allmänna landsvägen och järnvägen med den av S. J. exproprierade marken, erbjöd förstås ett förmånligt centralt läge för sina bebyggare. Mörsilbygdens stora arkitektritade teaterlokal på tomten Dalhem var mörsilbygdens stora mötesplats. Ägare till det stora föreningshuset var Arbetareföreningen. Namnet arbetare kan förvilla. I själva verket fanns inte en enda arbetare med i medlemsmatrikeln. Medlemmarna var lantbrukar-, hantverkar-, handels- och tjänstemannafamiljer.

I byggnaden anordnades förutom teaterföreställningar, dans- och revyutställningar och kanske det största folknöjet, auktioner. Dessutom hade Godtemplarna och Sjukhemsföreningen tillgång till lokalen för sina möten.

Humblegård var ett litet vackert hus. Där drevs på 1800-talet ett bageri av Olof Pettersson. Efter honom följde skraddaren, badmästaren, skinnhandlaren och fjärdingsmannen Nils Magnus Humble.

Humblefamiljen flyttade 1918 till Högtorpet i Uppland, Mörsil, och Humblegård togs över av skohandlaren Carl L. Larsson, vilken inte klarade det allmänna prisfallet 1921 utan gick i konkurs. Efter en rad av olika ägare och ombyggnader köptes Humblegård 1933 av Hjalmar och Julia Fernström vilka drev ett bageri med brödbutik på fastigheten (och ett höns hus). Sonen Gösta tog över rörelsen efter föräldrarna.

På tomten Daltorp drevs från början av 1900-talet en tapetsriverkstad av tapetsraren och sadelmakaren Herman Persson anställd vid Mörsils sanatorium. Familjen Persson hyrde också ut rum till resande i sitt lilla vackra hus som i något ombyggt skick - från början var huset vitrappat - består fortfarande. Den gamla vattenpumpen står kvar på gården.

Den 14/2 1883, lagf. 10/9 1883, köpte Gustav Eriksson Dalgårdstomten av ägaren till hemmanet Övre Myckelgård, bonden och gästgivaren Jon Jonsson - Mankell. Gustaf Eriksson sålde Dalgård till disponenten för Eggfors Werk, Olof Eriksson, den 9 febr. 1887 med på tomten uppförd mejeribyggning. En mejeribyggning? Den enda mejeribyggning som tidigare låtit tala om sig i Mörsil var den som inrymdes 1868 i ett av annexen till bondgården Västeräggen, för övrigt Jämtlands första bymejeri med just den nämnde Gustaf Eriksson som föreståndare. Den i köpebrevet av den 9 febr. 1887 omtalade mejeribyggningen kan tänkas ha utgjort stommen till Hotell Dalgård, men det är inte belagt.

Märkligt var att Gustaf Eriksson köpte tillbaka Dalgård av Olof Eriksson redan dagen (10 febr. 1887) efter försäljningen.

Av församlingsboken kan utläsas under rubriken "Dalgård" att där fanns en hotellföreståndarinna Anna Kristina Håkansson, f. 5/11 1862 i Katarina fs. Stockholm, inflyttad till Mörsil den 30/1 1895. Ytterligare en hotellföreståndarinna för Hotell Dalgård inflyttade den 12/12 1895. Helena Persson, f. 25/2 1868 i Revsunds fs. Jämtlands län. Hon utflyttade till Åre den 12/1 1899.

Inga Ångström köpte Hotell Dalgård av Gustaf Eriksson den 22/6 1897, lagf. 8/2 1898. Gustaf Eriksson företedde vid köpet det lagf.bevis han erhållit 11/2 1887 vid förvärvet från Olof Eriksson.

Andra personer som, dels på en vittneshandling 1898 och dels i en skomakarebokföring 1909, omnämns vara boende i Hotell Dalgård var A. Olsson resp. Jon Andersson.

Ett köpebrev den 9 februari 1887 visar att Gustav Eriksson köpte Dalgårdstomt-
en av Jon Jonsson Mankell, ägare till skattehemmanet Övre Myckelgård, den
14/2 1883, lagf. 10/9 1883, och att Eriksson sålde tomten vidare till Olof Eriks-
son, Äggfors, den 9 februari 1887 med på tomten uppförd mejeribygnad. En
märklig köpe- och försäljningskonstruktion. Tomten köptes nämligen tillbaka
av Gustaf Eriksson redan påföljande dag! Gustaf Eriksson var verkställande
direktör i Jämtlands Mejeri AB redan 1872 och hade vid den tiden uppfört ett
mejeri i Mörsil. Huruvida den mejeribygnaden var placerad på Dalgårdstomt-
en är okänt.

Av församlingsboken kan utläsas under rubriken "Dalgård" att där fanns en
hotellföreståndarinna Anna Kristina Håkansson, f. 5/11 1862 i Katarina fs.
Stockholm, inflyttad till Mörsil den 30/1 1895. Ytterligare en hotellföre-
ståndarinna för Hotell Dalgård inflyttade den 12/12 1895, Helena Persson,
f. 25/2 1868 i Revsunds fs. Jämtlands län. Hon utflyttade till Åre den 12/1 1899.

Enligt lagfartsregistret köpte Inga Ångström Hotell Dalgård av Gustaf Eriksson
den 22/6 1897, lagf. 8/2 1898. Gustaf Eriksson företedde vid köpet lagf. bevis
utf. 11/2 1887 då han köpte Dalgård av Olof Eriksson, Äggfors Werks disponent.
En av de svårbegripliga affärskonstruktionerna? Varför "måste" köpet gå genom
ytterligare en person?

Inga Andrietta Ångström var född i Borgsjö, Västernorrlands län, den 15/2 1865
och gifte sig 25/11 1897 med gästgivaren Carl Konstantin Svensson, f. 21/4
1872 i Ålem, Kalmar län. De inflyttade från Östersund den 28/12 1897. Carl
Konstantin gick under namnet C. K. Svensson, och blev Hotell Dalgårds förste
gästgivare.

En person vid namn A. Olsson, Dalgård, finns nämnd som vittne på en köpe-
handling 1898. Vem var Olsson?

En Jon Andersson, Dalgård, finns också nämnd i en skomakarbokföring 1909.
Vem var Jon Andersson?

Carl Konstantin och Inga Andrietta fick dottern Anna Ingeborg, f. 24/4 1899.
De hade även en fosterdotter, Elsa Gunhild Helena Larsson, f. 30/3 1893 i
Borgsjö. Inflyttad den 7/12 1906. Hon var dotter till f. d. fjärdingsmannen
Gustav Larsson och hans avlidna hustru i Borgsjö som var syster till C. K.
Svensson.

Gästgivaren C. K. Svensson avled i Mörsil den 19/1 1912.

Under tiden 1897 – 1913 var makarna Karl Konstantin och Inga Svensson hotellägare
och gästgivare i Hotell Dalgård. De hade utöver dottern Ingeborg en fosterdotter, Elsa,
vilken gifte sig med Petter Petterson "på Bua" i Bye.

Inga Svensson förvärvade efter makens död Myckeldals kafé- och bagerirörelse på samma gata (Myckelgårdsgatan). Hon drev rörelsen till sin död 1919 tillsammans med dottern Anna Ingeborg, vilken gifte sig 23/6 1919 med norske undersåten, agronom Gorm Uekermann Sandvig, f. 6/7 1895 i Lillehammer, Norge. De utflyttade till Norge den 22/3 1920 efter att ha sålt rörelsen till träsliperiarbetarna Hjalmar Färnström och B. Martin Eriksson, Mörsil.

Martin Isidorus Nordell, f. 5/12 1890 i Borgsjö, Västernorrlands län, köpte Dalgård av Inga Svensson den 20/1 1913, lagf. 5/9 1913. Att de båda var från Borgsjö var nog ingen tillfällighet.

Isidor Nordell gifte sig 7/3 1913 med Brita Laura Adéle Jonsson, f. 25/7 1891 i Borgsjö. De inflyttade till Mörsil den 18/5 1913. De fick en dotter och tre söner. Dottern Sigrid föddes 16/5 1913 i Mörsil. Enligt dödsboken fick sönerna inte leva lång tid. Martin Åke, f. 5/2 1916, d. 5/9 1921. (Dödsorsak: Tuberkulös hjärnhinneinflammation). Erik Isidor, f. 14/1 1917, d. 3/2 1917. (Dödsorsak: Hjärtsjukdom.) Torkel Olaus, f. 12/2 1920, d. 21/5 1920. (Dödsorsak: Kapillär bronkit.)

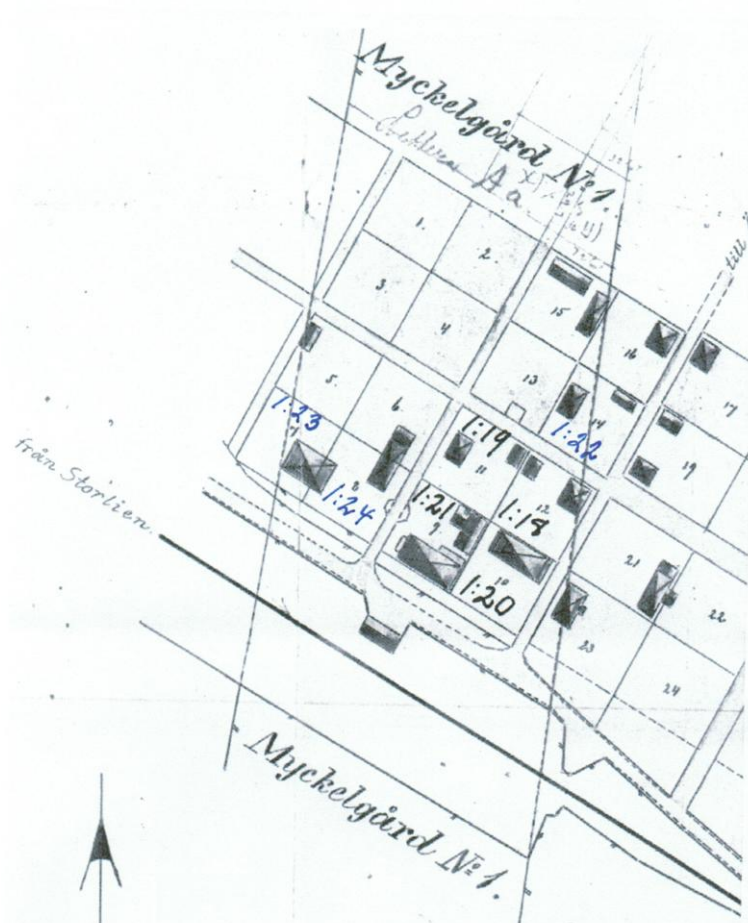
Dalgårds gästgiveri var välbesökt av många "törstiga gäster" vilket framgår vid studium av domböckerna 1912 - 16 i Undersåkers Tingslags häradsrätt. Där framgår, bland andra "roliga domar" rörande mörsils handelsmän, att gästgivaren Martin Isidorus Nordell, Hotell Dalgård, Mörsil, och en hos honom anställd servitris dömdes till böter för att de olovligen utskänkt rusdrycker (öl), till gästerna Valfrid Olsson och Olof Tjärnström, Mörsil.

Isidor och Adéle Nordell, som 1919 blev ägare till Järnvägshotellet i Mörsil, sålde Hotell Dalgård till handlanden Olof Ingvald Nikolaus Thilander, f. 15/5 1877 i Rödöns fs. den 17/10 1919, lagf. 30/12 1919. Thilander var gift och hade två söner. Familjen flyttade till Stockholm den 22/10 1923.

Apotekaren Seth Rohbe köpte Hotell Dalgård av Olof Thilander den 25/3 1923, lagf. 4/5 1923.

1930 startar sonen Olle Robhe en läskedryckfabrik i Hotell Dalgårds ekonomibygnad med en årsproduktion på 40.000 flaskor.

Läskedrycksfabrikören Olof Seth Robhe ärvde Hotell Dalgård efter fadern Anders Seth Robhe vid arvsskifte den 1/10 1938, lagf. 2/11 1938.

Ägare 1886 till Myckelgård 1:18 (Humblegård), 1:19 (Daltorp) 1:20 (Arbetareföreningens hus) och 1:21 (Dalgård).

1:18 Bagaren Olof Pettersson. Emigrerade till Brasilien 1890. Skräddaren Nils Magnus Humble köpte fst. (Humblegård)

1:19. Skomakaren Bengt Andersson. Vid exekutiv auktion 1890 köpte handlaren Lars Pettersson huset och sålde det 1898 till arbeterskan Malin Olofsdotter.

1:20. Arbetareförenings hus. (hade en teaterlokal). Ägarna var lantbrukaren Gustaf Eriksson, förvaltaren vid Eggfors verk, Olof Eriksson, och handlarna Olof Walter och Lars Pettersson.

1:21. Lantbrukaren Gustaf Eriksson drev mejeri på fst. (egen mark). Han sålde fst. i ombyggt? skick (hotell och gästgiveri) till Inga Ångström 1898, vilken tillsammans med sin make drev hotell och gästgiveri i fst. till 1913. (Hotell Dalgård.)

KARTA

öfver det s. k.

Mörsils stationssamhälle

afsköndradt från byarne.

Myckelgård och Äggen

i Möröls socken, Undersåkers tingslag

och

Jemtlands län;

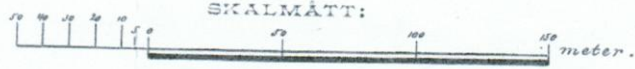
vid tomtreglering upprättad år 1898

af

Oscar Hadders

v. Remissionslandmätare

SKALMÅTT:

1: 2000 af verkliga längden.

Ur domböckerna 1912-1916 hos Undersåkers Tingslags häradsrätt.

En polistjänsteman hade att minst en gång varje år verkställa undersökning om föreskriven justering eller omjustering av mätnings- eller vägningsredskap hos handlare skett.

Slaktaren Olof Larsson, Myckelgård, Mörsil, för att ta ett exempel, följde inte Kontroll- och Justeringsbyråns bestämmelser och bötfälldes vid varje undersökningstillfälle med 15 kronor för underlåtenhet att justera vikter.

Andra välkända handlare i Mörsil som bötfälldes för samma förseelse var lant-handlaren Olof Walter och bagaren Petter Knut.

Kuriöst var att en angivare erhöll 5 kr av bötesbeloppet. Det stimulerade förstås kunderna till att noggrant hålla kontroll på vågar och vikter på handelsmännens butiksdiskar. Den normala bötesbeloppsfördelningen var annars 5 kronor till Kronan och 10 kronor till åklagaren, dvs. Länsmannen.

En intressant dom drabbade skraddaren Ivar Habel i Äggens by, Mörsil. Han dömdes den 22/2 1915 att betala 20 kronor i böter för att han som utländsk undersåte, han var norrman, de senaste två åren utan tillstånd bedrivit skradderirörelse (olaga näring) och handel med tyger. Habel fann för gott att omgående ansöka om svenskt medborgarskap.

Gästgivaren Isidor Nordell, Hotell Dalgård, Mörsil, och en hos honom anställd servitris dömdes till böter för att de olovligen utskänkt rusdrycker, öl, till gästerna Valfrid Olsson och Olof Tjernström i Mörsil.